

RĂSPUNSURILE COMISIEI EUROPENE

LA RAPORTUL SPECIAL AL CURȚII DE
CONTURI EUROPENE

**Sinergii între programul Orizont 2020 și
fondurile structurale și de investiții
europene**

Nu sunt încă utilizate la potențialul lor maxim

Cuprins

SINTEZĂ (punctele I-IX).....	2
INTRODUCERE (punctele 1-9)	4
SFERA ȘI ABORDAREA AUDITULUI (punctele 10-13).....	5
OBSERVAȚII (punctele 14-78).....	5
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (punctele 79-91).....	11
Recomandarea 1 – Îmbunătățirea cooperării între organismele implicate în gestiunea fondurilor ESI și a programelor-cadru.....	12
Recomandarea 2 – Exploatarea potențialului datelor pentru a stimula sinergiile.....	13
Recomandarea 3 – Creșterea gradului de utilizare a sinergiilor în aval.....	13
Recomandarea 4 – Îmbunătățirea fluxului de informații cu privire la proiectele cărora le-a fost acordată marca de excelență.....	13

În conformitate cu articolul 259 din [Regulamentul financiar](#), prezentul document cuprinde răspunsurile Comisiei Europene la observațiile dintr-un raport special al Curții de Conturi Europene și urmează să fie publicat concomitent cu raportul special.

SINTEZĂ (punctele I-IX)

Răspunsurile Comisiei:

I. Programul Orizont 2020 și succesorul acestuia, Orizont Europa, sunt principalele programe ale Uniunii Europene care sprijină cercetarea și inovarea. Obiectivul lor final este de a crea locuri de muncă, de a stimula creșterea economică, de a promova competitivitatea industrială și de a spori atractivitatea Uniunii în domeniul cercetării și inovării (C&I).

La rândul lor, fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI) au mobilizat resurse semnificative pentru a veni în sprijinul inovării și al statelor membre și pentru a contribui la eliminarea decalajului în materie de inovare.

Bugetul Comisiei alocat cercetării și inovării pentru perioada 2014-2020 reflectă ambiția UE de a investi în viitorul Europei.

II. Aproximarea politicii de coeziune de programul Orizont Europa a reprezentat o prioritate importantă pentru Comisie în ultimii ani, în special în cadrul pregătirilor pentru perioada 2021-2027. Scopul este de a consolida impactul ambelor politici prin crearea de complementarități, în special în regiunile mai puțin dezvoltate și în regiunile periferice. Promovarea unei abordări integrate și consolidarea sinergiilor dintre aceste instrumente esențiale ale UE (precum și dintre pilonii și obiectivele lor de politică respective) pot genera noi situații reciproc avantajoase, de pe urma cărora să beneficieze toate părțile interesate. De exemplu, este posibil să se promoveze dezvoltarea economică regională durabilă și inteligentă și, în același timp, să se îmbunătățească ecosistemul de inovare al UE în general, făcându-l mai bine adaptat pentru a răspunde provocărilor societale majore și pentru a dezvolta lanțurile de valoare strategice esențiale.

Această abordare creează noi oportunități, care contribuie la stimularea inovării în toate regiunile și la o mai bună integrare a regiunilor mai puțin dezvoltate și a regiunilor periferice în Spațiul european de cercetare (SEC) și în ecosistemul european de inovare (EEI).

V. Încă din 2014, documentul de orientare elaborat de Comisie¹ sublinia deja că „traducerea acestei noi realități va fi un proces de învățare, având în vedere că fondurile ESI sub puse în aplicare conform normelor de gestiune partajată ale statelor membre, iar în cazul programelor Orizont 2020, COSME, Erasmus+ etc. sprijinul este alocat la nivelul UE (de către Comisie, direct sau indirect)”.

Comisia lucrează la o serie de aspecte menite să ajute la crearea de sinergii mai puternice, în special pentru perioada 2021-2027, de exemplu prin simplificarea și alinierea reglementărilor referitoare la aceste politici în colaborare cu autoritățile bugetare. Acesta este un semn al angajamentului său privind transformarea sinergiilor în realitate. În plus, au fost întreprinse câteva acțiuni pentru promovarea sinergiilor. Comisia a publicat o broșură conținând exemple de sinergii din perioada de programare anterioară și a promovat, prin intermediul site-ului privind marca de

¹ Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, *Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes: guidance for policy-makers and implementing bodies* (Facilitarea sinergiilor între fondurile structurale și de investiții europene, programul Orizont 2020 și alte programe ale Uniunii legate de cercetare, inovare și competitivitate: orientări pentru responsabilii de elaborarea politicilor și pentru organismele de punere în aplicare), Oficiul pentru Publicații, 2014, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/84939>.

excelență, exemple de scheme de sprijinire a mărcii de excelență și a beneficiarilor acestora care primesc finanțare.

Cu toate acestea, o mai bună înțelegere la nivelul statelor membre a obiectivelor politicilor UE poate contribui la structurarea mai bună a documentelor lor strategice. Comisia recunoaște că mai este loc de îmbunătățiri în ceea ce privește sinergiile și alinierea între obiectivele politicilor UE și programele sale, atât la nivelul Uniunii, cât și la nivel național, precum și că mai sunt multe de făcut.

VI. Recentul studiu² privind stabilirea priorităților în strategiile de specializare inteligentă (S3) din UE a constatat că domeniile prioritare ale strategiilor S3 din UE se bazează în mare măsură pe un set de procese de identificare obiective, bazate pe date. Ca atare, abordările tuturor statelor membre/regiunilor UE în materie de stabilire a priorităților definesc un set limitat, dar adesea amplu, de domenii prioritare orientate către cercetare și dezvoltare și către teme axate mai mult pe tehnologie.

Comisia consideră că strategiile de specializare inteligentă corespund adesea domeniilor prioritare ale programului Orizont, chiar dacă nu fac trimitere explicită la acesta.

Gama largă a priorităților din domeniul specializării inteligente nu limitează neapărat posibilitatea de a crea sinergii.

VII. În același timp, deși toți beneficiarii granturilor acordate prin programul Orizont 2020 trebuie să stabilească planuri de exploatare în aval, este posibil ca aceștia să nu ia mereu în considerare sau să nu facă întotdeauna referire explicită la finanțarea din fondurile ESI ca mecanism prin care să exploateze în continuare rezultatele cercetărilor pe care le întreprind. Acest lucru nu reprezintă în sine o problemă dacă planurile de exploatare nu sunt condiționate de continuarea subvențiilor de la bugetul UE.

Multe autorități de management pun în aplicare cu succes măsuri de sprijinire a inovării și creează astfel oportunități pentru sinergii în aval. Cu toate acestea, ar trebui ca și statele membre să își consolideze în continuare capacitatea internă, pentru a maximiza oportunitățile de îmbunătățire a sinergiilor.

VIII. Un instrument esențial pentru crearea de sinergii este marca de excelență, care recunoaște valoarea propunerii și ajută alte organisme de finanțare să valorifice procesul de evaluare de înaltă calitate al Comisiei.

Beneficiarii mărcii de excelență nu sunt obligați să raporteze cu privire la finanțarea proiectelor lor prin alte instrumente de finanțare. Din acest motiv, Comisia nu poate să stabilească valoarea exactă a propunerilor de proiecte care au primit astfel de finanțări, dar este posibil ca aceasta să fie mai mare decât valoarea raportată în mod voluntar de către membrii Comunității de practică a mărcii de excelență.

IX. Comisia acceptă recomandările.

² Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report* (Studiu privind stabilirea priorităților în strategiile de specializare inteligentă din UE: raport final), Oficiul pentru Publicații, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/60867>.

INTRODUCERE (punctele 1-9)

Răspunsurile Comisiei:

01. Astfel cum se reflectă în Comunicarea Comisiei³ privind programul Orizont 2020, „[c]ercetarea și inovarea contribuie la crearea de locuri de muncă, la prosperitate și la calitatea vieții, precum și la obținerea de bunuri publice globale. Acestea generează progrese științifice și tehnologice necesare pentru a aborda problemele urgente cu care se confruntă societatea. [...] Cercetarea și inovarea au devenit [...] prioritare în cadrul Strategiei Europa 2020 pentru promovarea unei creșteri inteligente, durabile și favorabile incluziunii”.

În plus, actuala Comisie Europeană (2019-2024) menține această politică în centrul priorităților sale privind politicile⁴.

03. Comisia accentuează necesitatea generală de a realiza sinergii cu alte programe ale Uniunii, cum ar fi Cadrul strategic comun pentru coeziunea economică, socială și teritorială și Programul pentru competitivitate și IMM-uri.

04. Acest obiectiv se reflectă și în Regulamentul privind programul Orizont Europa: „[...] programul ar trebui să urmărească realizarea de sinergii cu alte programe ale Uniunii, din etapa de concepere și planificare strategică, trecând prin etapele de selectare a proiectelor, gestionare, comunicare, diseminare, exploatare a rezultatelor, monitorizare, audit și guvernare. [...] În vederea evitării dublării sau a suprapunerilor, pentru a crește efectul de levier al finanțării din partea Uniunii și pentru a reduce sarcina administrativă pentru solicitanți și beneficiari, ar trebui să fie posibilă promovarea sinergiilor, în special prin finanțare alternativă, combinată sau cumulativă și prin transferuri de resurse”.

În Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC)⁵ (considerentul 61) se afirmă următoarele: „Ar trebui să fie optimizate sinergiile dintre fonduri și instrumentele gestionate direct. Ar trebui să fie facilitată acordarea de sprijin pentru operațiunile cărora li s-a acordat deja o «marcă de excelență» sau care au fost cofinanțate de Orizont Europa, printr-o contribuție din fonduri. Condițiile care au fost deja evaluate la nivelul Uniunii, înainte de acordarea etichetei de calitate «marcă de excelență» sau înainte de cofinanțarea prin Orizont Europa, nu ar trebui să fie evaluate din nou, atât timp cât operațiunile respectă un set limitat de cerințe stabilite în prezentul regulament. Acest lucru ar trebui, de asemenea, să faciliteze respectarea normelor adecvate prevăzute în Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei”.

05. Referințele de mai sus subliniază importanța realizării de sinergii între politicile Uniunii Europene, demers care a fost recunoscut de principalele părți interesate. În acest context, Comisia a publicat un document de orientare privind oportunitățile de maximizare a sinergiilor

³ COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ȘI COMITETUL REGIUNILOR Orizont 2020 - Programul-cadru pentru cercetare și inovare /* COM/2011/0808 final */.

⁴ ORIENTĂRI POLITICE PENTRU VIITOAREA COMISIE EUROPEANĂ 2019-2024 (https://ec.europa.eu/info/files/political-guidelines-new-commission_ro).

⁵ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize; JO L 231, 30.6.2021, p. 159.

dintre Orizont Europa și Fondul european de dezvoltare regională (FEDR). Documentul evidențiază noi posibilități de creare de sinergii și clarifică modalitățile de punere în aplicare de către autoritățile de management din cadrul politicii de coeziune, de către punctele de contact naționale pentru programul Orizont Europa și de către promotorii/inițiatorii de proiecte finanțate prin programul Orizont Europa. De asemenea, subliniază responsabilitatea comună a tuturor actorilor în asigurarea succesului.

07. Curtea de Conturi Europeană accentuează complexitatea acestui demers, întrucât o serie de aspecte ale diferitelor instrumente (obiective, gestiune, implementare și stabilirea priorităților) nu se potrivesc pe deplin între ele.

Orizont 2020 se concentrează pe sprijinirea excelenței în domeniul C&I, în conformitate cu articolul 179 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE). Politica de coeziune are ca scop promovarea și sprijinirea dezvoltării armonioase globale a statelor membre și a regiunilor acestora, în conformitate cu articolul 174 din TFUE, în special prin reducerea disparităților regionale. FEDR și programul Orizont sunt instrumente ale UE care sprijină investițiile în cercetare și inovare.

Apropierea politicii de coeziune de programul Orizont Europa a reprezentat o prioritate importantă pentru Comisie în ultimii ani, în special în cadrul pregătirilor pentru perioada 2021-2027. Scopul este de a consolida impactul ambelor politici prin crearea de complementarități, în special în regiunile mai puțin dezvoltate și în regiunile periferice. Promovarea unei abordări integrate și consolidarea sinergiilor dintre aceste instrumente esențiale ale UE (precum și dintre pilonii și obiectivele lor de politică respective) pot genera noi situații reciproc avantajoase, de pe urma cărora să beneficieze toate părțile interesate.

SFERA ȘI ABORDAREA AUDITULUI (punctele 10-13)

Nu există răspunsuri din partea Comisiei.

OBSERVAȚII (punctele 14-78)

Răspunsurile Comisiei:

14. Politicile Comisiei care fac obiectul auditului Curții de Conturi Europene urmăresc obiective legate de dezvoltarea regională și de cercetare și inovare. Aceste politici au fost în mare parte puse în aplicare separat. Accentul pus pe realizarea de sinergii reprezintă un pas înainte de dată recentă înspre punerea în aplicare a politicilor menționate. Comisia depune activ eforturi pentru promovarea sinergiilor chiar de la începutul perioadei de programare 2014-2020. Rolul Comisiei în simplificarea și alinierea reglementărilor legate de politicile menționate este un semn al angajamentului său de a asigura succesul creării unor sinergii mai puternice.

16. Comisia a depus permanent eforturi pentru realizarea dezideratului ca diferitele programe ale Uniunii să funcționeze împreună și în mod consecvent în urmărirea obiectivelor Uniunii Europene.

Comisia apreciază că eforturile sale de aliniere a reglementărilor pentru perioada 2021-2027 nu au trecut neobservate.

Comisia consideră că efortul comun care a avut drept rezultat modificările introduse pentru perioada 2021-2027 a dus deja la creșterea gradului de conștientizare și de cunoaștere reciprocă a obiectivelor și oportunităților, acest lucru având în sine un impact pozitiv.

19. Serviciul de Cercetare al Parlamentului European demonstrează complexitatea acestui demers. Documentul oferă câteva observații și informații utile cu privire la modul în care se poate progresa, depășind dificultățile întâmpinate care împiedică realizarea unor sinergii mai puternice.

Serviciile Comisiei au cooperat îndeaproape pentru a crește șansa de obținere a unor sinergii, stabilind norme mai bine coordonate pentru perioada 2021-2027 și introducând dispoziții în oglindă în toate actele legislative relevante (Orizont Europa, politica de coeziune, Regulamentul general de exceptare pe categorii de ajutoare de stat). În prezent, serviciile colaborează pentru a se asigura că oportunitățile oferite de noul cadru financiar multianual în ceea ce privește crearea și maximizarea diferitelor tipuri de sinergii sunt valorificate de autoritățile de management ale FEDR și de părțile interesate din domeniul C&I. Noile posibilități au fost deja prezentate în mai multe ocazii statelor membre, regiunilor și părților interesate. În plus, de la 5 iulie 2022 este disponibil un nou document de orientare privind oportunitățile de maximizare a sinergiilor dintre Orizont Europa și Fondul european de dezvoltare regională⁶.

21. Deși există numeroase spații și mecanisme pentru schimburi între Comisie și părțile interesate de la nivel național și regional, inclusiv un proces oficial de interacțiune între Comisie, statele membre și părțile interesate relevante pe durata procesului legislativ și a programării și punerii în aplicare ulterioare a instrumentelor (de exemplu, programarea strategică și Comunitatea de practică a mărcii de excelență), ar trebui depuse eforturi suplimentare pentru a asigura sinergii în punerea în aplicare (a se vedea răspunsul Comisiei la punctul 19).

CASETA 1 – „Comunitatea de practică a mărcii de excelență”: un exemplu pozitiv de cooperare pe mai multe niveluri.

În componența Comunității de practică a mărcii de excelență se regăsesc în cea mai mare parte autorități de management al FEDR, dar și alte organisme publice și private cu competențe de finanțare care s-au angajat să desfășoare acțiuni benefice pentru marca de excelență și care au decis să se alăture comunității în mod voluntar. În prezent, comunitatea numără aproximativ 250 de membri și își desfășoară activitatea în cadrul unor reuniuni periodice prezidate de către Comisie. De asemenea, are la dispoziție o platformă comunitară (SINAPSE) prin care se poate face schimb de informații și de bune practici privind marca de excelență.

24. Încă din primele etape ale programului Orizont 2020, opinia Comisiei a mers în direcția potrivit căreia o mai bună comunicare la nivel național ar putea îmbunătăți punerea în aplicare coerentă a programelor UE.

Acest lucru este confirmat de punctul 3.3 din documentul de orientare (2014) („Acțiuni pentru autoritățile naționale și regionale implicate în programul Orizont 2020 și în alte programe relevante ale UE”). La acest punct se menționează necesitatea ca organismele responsabile pentru diferitele programe ale UE, cum sunt punctele de contact naționale (PCN) pentru programul Orizont 2020, Rețeaua întreprinderilor europene (EEN) etc., să coopereze cu autoritățile naționale

⁶ C(2022) 4747 final: COMUNICARE CĂTRE COMISIE - Aprobarea conținutului unui proiect de comunicare a Comisiei privind sinergiile dintre programele FEDR și Orizont Europa, 5 iulie 2022.

de management și să crească gradul de conștientizare cu privire la posibilitățile de utilizare combinată a fondurilor ESI și a fondurilor Orizont 2020.

În plus, se recomandă organizarea de ateliere care să reunească autoritățile de management relevante și organismele responsabile cu cercetarea și inovarea pentru specializare inteligentă cu reprezentanți ai diferitelor comitete ale programelor Orizont 2020, COSME etc., pentru a căuta idei despre posibilele sinergii și modalități de sincronizare a deciziilor de finanțare, pentru a face schimb periodic de informații și pentru a afla de la ceilalți care este stadiul punerii în aplicare a strategiilor de cercetare și inovare pentru specializare inteligentă. De exemplu, în cadrul acestor ateliere s-ar putea explora soluții alternative de finanțare/reorientare pentru propunerile de înaltă calitate din cadrul programului Orizont 2020 care au obținut un punctaj peste prag, dar nu s-au mai încadrat în bugetul programului Orizont 2020.

26. Sunt disponibile informații privind proiectele sprijinite de programele-cadru, acestea putând fi consultate prin intermediul tabloului de bord al programului Orizont⁷ și pe site-urile CORDIS⁸, Kohesio⁹ și ale programelor individuale.

În plus, datele programelor-cadru se publică sub formă de date deschise pe portalul oficial pentru date europene „data.europa.eu”¹⁰, ceea ce asigură transparența, posibilitatea de reutilizare a datelor și posibilitatea de trimitere la acestea prin linkuri de către orice parte interesată externă.

29. Comisia a elaborat instrumente de date și informații prin care să ofere informații simple și transparente cu privire la beneficiarii programelor-cadru din domeniul C&I (tabloul de bord al programului Orizont este accesibil și prin intermediul portalului pentru oportunități de finanțare și ofertare¹¹) și cu privire la politica de coeziune a UE (Kohesio), acestea fiind disponibile din martie 2022.

Publicul are acces liber la datele programelor de C&I, în special la cele privind programul Orizont 2020. Pentru proiectele de cercetare și inovare din cadrul programului Orizont 2020, Comisia a pus la dispoziția statelor membre, pe lângă CORDIS, o bază de date cu acces restricționat numită eCORDA până în 2018, când a fost lansat tabloul de bord public Orizont 2020 (ulterior integrat în tabloul de bord al programului Orizont în 2021). Tabloul de bord este disponibil pe portalul pentru oportunități de finanțare și ofertare și este deschis publicului larg.

A se vedea și răspunsul la punctul 31.

30. Baza de date a programului Orizont și cea a politicii de coeziune au formate diferite, reflectând diferențele dintre cele două cadre juridice ale acestor instrumente.

O taxonomie comună și statică este dificil de realizat, inclusiv din cauza domeniilor de aplicare diferite ale instrumentelor. În cazul strategiilor S3 nu există obligația ca acestea să se încadreze într-o anumită clasificare fixă (de exemplu, NACE, nomenclatorul activităților economice), ele fiind stabilite printr-un proces de descoperire antreprenorială de jos în sus.

31. Mecanismele de raportare și monitorizare pentru fondurile ESI respectă cerințele legislative și sunt considerate adecvate pentru monitorizarea politicilor.

⁷ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>.

⁸ <https://cordis.europa.eu/>.

⁹ <https://kohesio.ec.europa.eu/en/>.

¹⁰ <https://data.europa.eu/ro>.

¹¹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>.

Comisia consideră că, deși cele două baze de date nu sunt interoperabile, funcționalitățile existente permit deja, într-o anumită măsură, identificarea informațiilor relevante.

Mai precis, în Kohesio există într-adevăr posibilitatea de a identifica toate proiectele din domeniul C&I finanțate din fondurile de coeziune prin intermediul filtrului privind domeniul de intervenție. Din totalul investițiilor asociate strategiilor S3, marea majoritate (> 85 %) se concentrează pe o gamă restrânsă de domenii de intervenție.

Utilizatorii pot combina acest filtru tematic cu filtre suplimentare (de exemplu privind țara, programul sau fondul) pentru a realiza o căutare mai precisă și a obține lista proiectelor de C&I, precum și pentru a-și forma o idee despre acoperirea geografică și a obține informații detaliate privind beneficiarii aferenți.

În plus, Kohesio utilizează funcționalități de căutare semantică realizată cu ajutorul inteligenței artificiale, astfel încât utilizatorii să poată descoperi proiecte de C&I în domenii specifice care nu se încadrează direct în domeniile de intervenție menționate (de exemplu, cercetarea în domeniul cancerului).

În prezent se depun eforturi pentru clasificarea titlurilor și a descrierilor proiectelor în conformitate cu vocabularul controlat EuroVoc, gestionat de Oficiul pentru Publicații. Acest demers va îmbunătăți și mai mult capacitățile de căutare a datelor incluse în Kohesio.

În plus, CORDIS realizează deja progrese în ceea ce privește clasificarea EuroSciVoc, făcând posibil un anumit nivel de corespondență cu Kohesio.

Comisia recunoaște necesitatea de a îmbunătăți cadrele de date existente, capacitățile de căutare și cartografierea datelor, monitorizarea sinergiilor și promovarea exemplurilor de bune practici.

32. Comisia și autoritățile naționale se concentrează în principal pe punerea în aplicare a politicilor aflate în sarcina lor. De asemenea, monitorizarea sinergiilor nu a fost una dintre cerințele reglementare privind monitorizarea cuprinse în RDC.

33. Comisia lucrează în permanență la o mai bună punere în aplicare a politicilor sale. Astfel, o mai bună concepere a procesului de monitorizare este esențială pentru atingerea acestui obiectiv. De asemenea, este important modul în care se obțin informațiile relevante pentru procesul decizional.

În acest context, colectarea informațiilor necesare pentru a concluziona cu privire la punerea în aplicare a programului (monitorizare) trebuie să se bazeze pe mecanisme practice care să faciliteze procesul fără a impune o sarcină excesivă beneficiarilor programelor. Cadrul juridic al sistemului de monitorizare a fondurilor politicii de coeziune nu prevede raportarea obligatorie și sistematică de către autoritățile de management cu privire la utilizarea mărcilor de excelență.

În mod similar, nu este instituit niciun sistem de monitorizare pentru propunerile cărora le-a fost acordată marca de excelență, deoarece în practică acestea nu sunt vizate de procesul de urmărire subsecventă a proiectelor „Orizont”.

Față de Orizont 2020, în cadrul programului Orizont Europa se vor colecta mai multe informații cu privire la monitorizarea rezultatelor proiectelor, datorită cadrului său de raportare, precum și serviciilor și instrumentelor aflate la dispoziția beneficiarilor în cadrul strategiei de diseminare și exploatare a proiectelor Orizont, cum sunt amplificatorul rezultatelor programului Orizont și platforma privind rezultatele programului Orizont.

34. Rolul autorităților naționale nu poate fi neglijat în acest aspect al programelor.

36. Comisia a întreprins mai multe acțiuni dintre cele menționate de Curtea de Conturi Europeană.

Un document esențial în acest scop este documentul de orientare privind sinergiile, publicat într-un stadiu incipient al punerii în aplicare a programului Orizont 2020.

În ceea ce privește mecanismul de sprijin al politicilor, exercițiul de învățare reciprocă nu are rolul de a reuni toate statele membre. Rezultatele acestor discuții sunt diseminate, pentru a aduce beneficii și altor țări, prin intermediul rapoartelor și al atelierelor de prezentare a concluziilor disponibile pe site-ul mecanismului de sprijin al politicilor.

De asemenea, Comisia a organizat/a participat la numeroase ateliere la nivel național și regional pentru a prezenta sinergiile la cererea autorităților locale sau naționale.

41. Autoritățile de la nivel național responsabile cu gestionarea programelor UE au un rol esențial în conceperea acțiunilor strategice aferente și în reușita punerii lor în aplicare.

47. Statele membre/regiunile UE au definit un set limitat, dar adesea amplu de domenii prioritare orientate către C&D și către teme axate mai mult pe tehnologie. Cu toate acestea, dimensiunea domeniului prioritar nu limitează neapărat posibilitatea de a crea sinergii.

51. Comisia reiterează importanța consolidării capacităților administrațiilor naționale de a sprijini potențialii beneficiari în etapa de depunere a cererilor din cadrul procedurii de acordare a granturilor, deoarece acest sprijin contribuie în mod substanțial la reușita punerii în aplicare a programelor Uniunii (la nivel național).

RĂSPUNS COMUN LA PUNCTELE 56-63:

Comisia recunoaște importanța sprijinirii sinergiilor din aval ca posibil mecanism de diseminare și exploatare mai intensă a rezultatelor proiectelor de cercetare care pot avea un impact semnificativ asupra dezvoltării socioeconomice a unui teritoriu.

64. Un exemplu de interacțiune între informațiile care provin din programele de C&I gestionate direct, cum ar fi Orizont 2020 și programul Interreg finanțat prin FEDR, a fost crearea instrumentului de cartografiere a sinergiilor dintre Orizont 2020 și Interreg (instrumentul de stabilire a corespondențelor), introdus ca urmare a unei nevoi exprimate după lansarea cererii experimentale de propuneri pentru valorificarea proiectelor Interreg Europa Centrală. Acest instrument este disponibil în mod public pe portalul pentru oportunități de finanțare și ofertare (a se vedea răspunsul la punctul 29). Se fac demersuri suplimentare pentru a îmbogăți baza de date keep.eu¹² a programului Interreg, gestionată de Interact, cu identificatorii persistenți ai participanților, cum ar fi PIC, în vederea consolidării viitoare a sinergiilor între cele două programe.

69. Marca de excelență a fost inițiată în cadrul programului Orizont 2020 și este consolidată în cadrul programului Orizont Europa. Se intenționează ca utilizarea mărcii de excelență în programele politicii de coeziune să fie promovată în continuare în contextul consolidării sinergiilor dintre programele-cadru privind cercetarea și inovarea și Fondul european de dezvoltare regională (FEDR).

¹² <https://keep.eu/>.

71. În pofida lipsei de referințe la marca de excelență în RDC din 2013 și în programele operaționale adoptate înainte de lansarea inițiativei privind această marcă în 2015, Comisia încearcă să colecteze informații cu privire la schemele naționale/regionale de sprijinire a mărcii de excelență care au fost instituite de membrii Comunității de practică. Totuși, raportarea se realizează în mod voluntar. Numai pentru marca de excelență a Acceleratorului CEI/Instrumentului pentru IMM-uri – faza 2 au fost raportate 15 scheme de sprijin din 11 țări, iar pentru marca de excelență asociată acțiunilor Marie Skłodowska-Curie au fost instituite tot atâtea scheme. Totuși, Comisia nu dispune de date precise cu privire la numărul de proiecte cărora le-a fost acordată marca de excelență și care au reușit să obțină finanțare.

72. În ceea ce privește cele trei proiecte de formare de echipe comune de cercetare, deși în programele operaționale nu au fost incluse măsuri menite să ofere sprijin pentru marca de excelență, Comisia este la curent cu utilizarea lor de către FEDR.

74. De la lansarea inițiativei privind marca de excelență, Comisia a întreprins o serie de acțiuni menite să îmbunătățească adoptarea proiectelor cărora le-a fost acordată marca respectivă. Un exemplu în acest sens este modificarea Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare (RGECA), care permite statelor membre să pună în aplicare anumite măsuri de ajutor (inclusiv finanțarea de proiecte cărora le-a fost acordată marca de excelență) fără notificare prealabilă.

Acest lucru a permis introducerea unor simplificări considerate esențiale de către autoritățile de management în vederea punerii în aplicare a sinergiilor: proiectele cărora li s-a acordat marca de excelență primesc sprijin direct (fără o nouă evaluare a calității propunerii din punctul de vedere al cercetării și inovării) și se aplică categoriile, cuantumul maxime și metodele de calcul al costurilor eligibile din programul Orizont Europa. Se evită astfel duplicarea eforturilor depuse de beneficiari și de autoritățile de management atunci când prezintă propuneri, evaluează și selectează operațiunile care vor fi sprijinite prin FEDR.

75. Regulamentele privind politica de coeziune atât pentru perioada 2014-2020, cât și pentru perioada 2021-2027 au stabilit, ca regulă generală, că trebuie sprijinite exclusiv investițiile în IMM-uri, deoarece sprijinul pentru întreprinderile mici și mijlocii reprezintă o prioritate politică a Uniunii.

La fel ca regulamentele aferente perioadei 2014-2020, cele aplicabile în perioada 2021-2027 prevăd, de asemenea, o singură excepție, care permite investițiile în alte întreprinderi decât IMM-urile atunci când investițiile respective sunt realizate în cooperare cu IMM-uri și vizează activități de cercetare și inovare.

Lipsa de sprijin pentru întreprinderile aflate în dificultate este o altă piatră de temelie a politicii bazate pe buna gestiune financiară. Singurele abateri de la regula generală au fost acordate în urma pandemiei de COVID-19, când s-a permis acordarea de sprijin întreprinderilor aflate în dificultate cu condiția ca sprijinul să fie autorizat în temeiul unui cadru temporar privind ajutoarele de stat instituit pentru a aborda circumstanțe excepționale sau în temeiul principiului *de minimis*.

RĂSPUNS COMUN LA PUNCTELE 76 ȘI 77:

Realizarea unui mecanism de notificare automată cu privire la toate tipurile de mărci de excelență acordate s-ar putea dovedi dificilă, iar costul ar putea depăși beneficiile. Totuși, Comisia are în vedere o astfel de evoluție pentru marca de excelență a CEI în viitor.

Între timp, autoritățile de management și celelalte organisme de finanțare interesate primesc, la cerere, informații complete cu privire la propunerile de proiecte cărora le-a fost acordată marca de excelență în țara/regiunea lor și care și-au exprimat acordul cu privire la diseminarea informațiilor privind propunerile lor și a datelor lor de contact. Din 2015, aceste informații sunt puse și la dispoziția membrilor Comunității de practică, prin intermediul platformei comunității (SINAPSE). Totuși, nu toate autoritățile de management sunt membre ale Comunității de practică, deoarece înregistrarea nu este obligatorie.

Începând din 2015, un site dedicat mărcii de excelență oferă informații detaliate cu privire la inițiativă, la modul de utilizare a acesteia și la oportunitățile de finanțare, precum și informații pentru organismele de finanțare: site-ul privind marca de excelență. Pe site se poate accesa o casuță poștală funcțională pentru a obține răspunsuri la eventualele întrebări.

Comisia furnizează date agregate cu privire la propunerile de proiecte cărora le-a fost acordată marca de excelență în tabloul de bord al programului Orizont, care este public.

78. Comisia încurajează autoritățile de management să împărtășească cele mai bune practici naționale sau regionale și să dezbată problemele legate de punerea în aplicare cu ocazia fiecărei reuniuni a Comunității de practică. Comisia este la curent cu faptul că alte state membre au instituit sisteme menite să asigure un flux optim de informații cu privire la marca de excelență.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI (punctele 79-91)

Răspunsurile Comisiei:

RĂSPUNS COMUN LA PUNCTELE 79 ȘI 80:

Deși recunoaște că mai este loc de îmbunătățiri în ceea ce privește realizarea de sinergii în aval, Comisia precizează că oportunitățile de creare de sinergii între programul Orizont Europa și programele politicii de coeziune s-au îmbunătățit considerabil în perioada 2021-2027 datorită unei mai bune coordonări a normelor între toate actele legislative relevante (Orizont Europa, politica de coeziune, RGECA privind ajutoarele de stat) care sunt concepute să asigure valoarea adăugată a Uniunii, să evite suprapunerile și să obțină cel mai mare grad posibil de eficiență și de simplificare administrativă. Obiectivul FEDR în domeniul cercetării și inovării este de a sprijini cercetarea apropiată de piață și utilizarea rezultatelor cercetării (inclusiv a celor obținute în urma proiectelor Orizont). Aceasta este principala premisă care trebuie îndeplinită pentru realizarea de sinergii în aval.

Comisia subliniază că temeiurile juridice relevante nu impun monitorizarea sistematică a sinergiilor. Cu toate acestea, Comisia a identificat și a promovat câteva bune practici, printre altele, realizând o compilație de exemple [*EU funds working together for jobs & growth. Examples of synergies between the framework programmes for research and innovation (Horizon 2020) and the European Structural and Investment Funds (ESIF)*] – „Fondurile UE lucrează împreună pentru locuri de muncă și creștere economică. Exemple de sinergii între programele-cadru pentru cercetare și inovare (Orizont 2020) și fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI)"] și diseminând bunele practici în cadrul cererii experimentale de propuneri pentru valorificarea prin coordonare a proiectelor Interreg Europa Centrală.

81. Comisia consideră că principalele sale servicii responsabile de programele-cadru în domeniul C&I și de fondurile ESI, și anume DG Cercetare și Inovare și DG Politică Regională și Urbană,

cooperează bine atât în mod formal, cât și informal, iar în cazul Comunității de practică acestea beneficiază și de implicarea părților interesate responsabile cu conceperea și punerea în aplicare a programelor la nivel național și regional. Totuși, ar putea fi încurajată o cooperare mai strânsă la nivel național între organismele cu responsabilități de punere în aplicare sau de sprijinire a punerii în aplicare a programelor.

Recomandarea 1 – Îmbunătățirea cooperării între organismele implicate în gestiunea fondurilor ESI și a programelor-cadru

Comisia acceptă recomandarea.

Comisia recunoaște importanța și valoarea adăugată a unei cooperări îmbunătățite între autoritățile statelor membre cu responsabilități operaționale și de politici în materie de C&I și autoritățile naționale responsabile de C&I în cadrul politicii de coeziune. Apropierea acestor comunități va contribui la crearea și promovarea de legături și schimburi de cunoștințe și de practici.

82. Comisia consideră că este important să se faciliteze accesul la informațiile despre proiectele și beneficiarii care au primit sprijin prin fondurile și instrumentele sale. În ceea ce privește FEDR, baza de date Kohesio, lansată recent (martie 2022), conține informații cuprinzătoare și actualizate cu privire la proiectele și beneficiarii sprijiniți prin politica de coeziune. În cadrul său sunt agregate, standardizate și republicate într-un format interoperabil informațiile publicate de autoritățile de management în lista de operațiuni.

În tabloul de bord al programului Orizont se găsesc date detaliate privind proiectele finanțate și beneficiarii acestora.

83. Deși recunoaște necesitatea de a îmbunătăți cadrele de date existente, capacitățile de căutare și cartografierea datelor, Comisia consideră că în prezent nu este necesară o bază de date interoperabilă cu o taxonomie comună și statică pentru a asigura funcționalitatea necesară, de exemplu, pentru căutările în bazele de date sau pentru exercițiile de stabilire de corespondențe. Comisia consideră că funcționalitățile bazelor de date existente fac posibilă identificarea informațiilor relevante.

84. Comisia consideră că este important să se monitorizeze utilizarea mecanismelor existente prin care se creează sinergii. În unele cazuri, acest demers prezintă dificultăți inerente, una dintre ele fiind că informațiile relevante sunt disponibile doar la nivelul statelor membre. Nu există o cerință legală privind raportarea, dar Comisia explorează abordări voluntare prin care să obțină informațiile relevante, cum ar fi tabloul de bord pentru marca de excelență.

Chiar și în lipsa unui sistem de monitorizare sistematică, Comisia a fost până în prezent în măsură să identifice și să promoveze exemple de bune practici. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/seal-excellence_ro

Comisia se implică permanent în activități de sensibilizare (prin intermediul site-ului privind marca de excelență, al canalelor de comunicare socială, al punctelor de contact naționale și al Rețelei întreprinderilor europene) și de promovare a conceptului de sinergie cu ocazia a diverse evenimente specifice (de exemplu, grupul de lucru pentru cercetare, Săptămâna europeană a regiunilor și orașelor).

Recomandarea 2 – Exploatarea potențialului datelor pentru a stimula sinergiile

Comisia acceptă recomandarea.

Comisia recunoaște necesitatea de a îmbunătăți cadrele de date existente, capacitățile de căutare și cartografierea datelor, monitorizarea sinergiilor și promovarea exemplilor de bune practici.

85. Pentru a sprijini obținerea unor sinergii mai puternice, Comisia a publicat, la 5 iulie 2022, o comunicare a Comisiei privind sinergiile dintre programele Orizont Europa și FEDR („Orientări privind sinergiile”)¹³, consolidând expertiza și capacitățile părților interesate de a valorifica noile oportunități.

86. Începând din iulie 2022, Comisia a lansat o serie de evenimente și ateliere de diseminare pentru a explica părților interesate din statele membre noile „Orientări privind sinergiile”. Aceste activități vor continua în lunile următoare.

87. Recentul studiu¹⁴ privind stabilirea priorităților în strategiile de specializare inteligentă din UE a constatat că domeniile prioritare ale strategiilor S3 din UE se bazează în mare măsură pe procese de identificare obiective, bazate pe date. Ca atare, abordările tuturor statelor membre/regiunilor UE în materie de stabilire a priorităților definesc un set limitat, dar adesea amplu, de domenii prioritare orientate către cercetare și dezvoltare și către teme axate mai mult pe tehnologie. Cu toate acestea, dimensiunea domeniului prioritar nu limitează neapărat posibilitatea de a crea sinergii.

90. Toți beneficiarii granturilor acordate prin programul Orizont 2020 trebuie să stabilească planuri de exploatare în aval și este posibil ca aceștia să nu ia mereu în considerare finanțarea din fondurile ESI ca mecanism prin care să exploateze în continuare rezultatele cercetărilor pe care le întreprind. Acest lucru nu reprezintă în sine o problemă dacă planurile de exploatare nu sunt condiționate de continuarea subvențiilor de la bugetul UE.

Numărul mic de trimeri la FEDR are drept motiv și faptul că este dificil să se identifice cu mulți ani în avans fondurile care vor fi utilizate.

Recomandarea 3 – Creșterea gradului de utilizare a sinergiilor în aval

Comisia acceptă recomandarea.

Recomandarea 4 – Îmbunătățirea fluxului de informații cu privire la proiectele cărora le-a fost acordată marca de excelență

Comisia acceptă recomandarea și va îmbunătăți fluxul de informații privind proiectele care au primit marca de excelență.

¹³ Pentru referință, a se vedea răspunsul la punctul 19.

¹⁴ Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report* [Studiu privind stabilirea priorităților în strategiile de specializare inteligentă din UE: raport final], Oficiul pentru Publicații, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2776/60867>.